

Activiteitenverslag 2023 De Best Verzorgde Boeken 2022

Inleiding

Stichting De Best Verzorgde Boeken viert ieder jaar het beste dat de grafische sector voortbrengt: 33 boeken die met hart en ziel zijn gemaakt en die zich sterk onderscheiden in de combinatie van zeer goed ontwerp en kwalitatief hoogstaande lithografie, druk en bindwijze. Alle aspecten van de grafische sector worden vertegenwoordigd in de verkiezing van De Best Verzorgde Boeken.

Voor het voortbestaan van dit instituut is het van belang om de relevantie aan te tonen, zowel bij toekomstige boekenmakers als bij boekproducenten bij de zogenaamde reguliere commerciële uitgeverijen, zodat het niet een 'kunstboeken-prijs' wordt. Voor de eerste groep, de jonge ontwerpers, is daarom in 2016 gestart met een studentenjury bestaande uit 5 studenten van kunstacademies en hogescholen, en studenten kunnen hun eigen gemaakte boeken insturen (meer informatie volgt hieronder). Voor de tweede groep worden uitgevers actief en persoonlijk benaderd.

Hieronder volgt de evaluatie van het jaar 2023 (dat gaat over De Best Verzorgde Boeken 2022) volgens de 3 pijlers: de jurering, de catalogus, de exposities.

Jurering

Ten opzichte van vorig jaar waarbij een record aan 328 boeken waren ingestuurd, laat De Best Verzorgde Boeken 2022 een 'normaler' beeld zien: 262 boeken uit het jaar 2022 zijn ingestuurd en volgens het reglement goedgekeurd. Inzenders waren uitgevers, ontwerpers, drukkers of andere boekenmakers in een van de vijf categorieën: Proza, poëzie of graphic novel; Informatieve boeken (van kookboek, geschiedenisboek tot proefschrift); Kunst-, foto- en architectuurboeken; Kinder- en jeugdboeken; Divers. Deze genoemde categorisering is bedoeld om reguliere uitgevers erop te attenderen dat De Best Verzorgde Boeken uitdrukkelijk ook bedoeld zijn voor andere boeken dan de zogenoemde kunstboeken. Dit jaar was de oogst minder hoog dan vorig jaar, maar dat heeft veel te maken met de hoge kostenstijgingen waarmee uitgevers te maken hebben (papierprijs en distributiekosten).

In januari 2023 gingen twee jury's aan de slag: de vakjury en de studentenjury. De vakjury bestond uit Pascal Brun (ontwerper), Stefano van der Knaap (creative director bij drukkerij Zwaan Lenoir), Eleonoor Jap Sam (oprichter uitgeverij Jap Sam Books), Sarah van Binsbergen (kunstjournalist en recensent) en Thomas Castro (conservator grafische vormgeving Stedelijk Museum Amsterdam en ontwerper). De jury beoordeelde het ontwerp, druk- en bindtechnieken en opdrachtgeverschap en de combinatie van deze drie elementen. De studentenjury bestond uit Anna Lebedieva (Minerva Academie), Jeanne Gironde (Gerrit Rietveld Academie), Noa Wassink (HKU), Cate Sanvitale-Simone (ArtEZ) en Lucas Mainieri Franco (KABK).

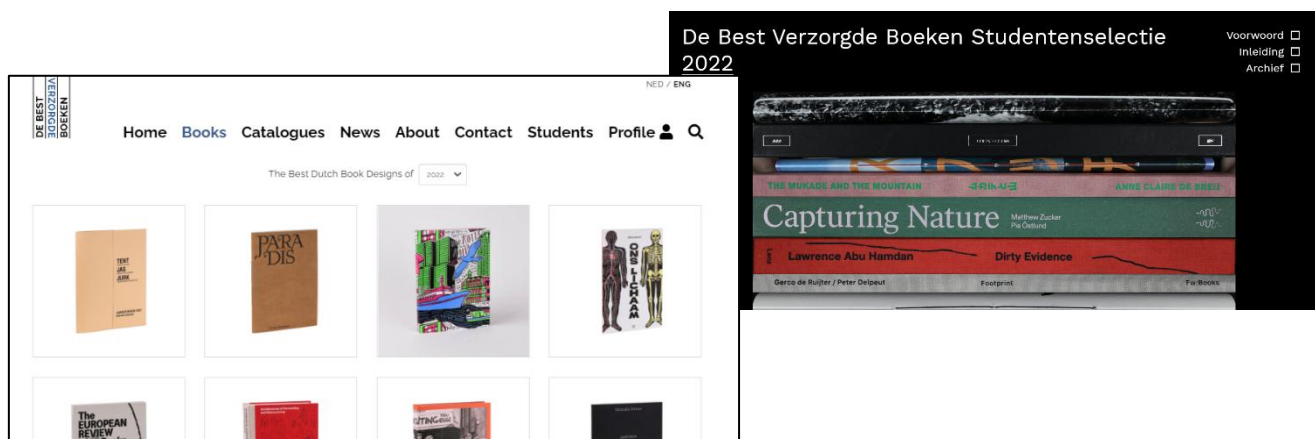
Grofweg ziet het juryproces er voor beide jury's als volgt uit. Ten eerste worden alle boeken die een connectie hebben met een jurylid uit de ingezonden boeken gehaald; deze worden bekeken door een schaduwjury van oud-juryleden. Vervolgens bekijken de juryleden eerst individueel de ingezonden boeken en maken zij een selectie van boeken die zij willen bespreken. Ieder boek dat twee of meer keer is aangevinkt komt ter tafel. Dan vindt gedurende twee dagen de plenaire vergadering plaats waarin de boeken besproken worden door de voltallige jury.

Op de tweede dag, wanneer alle boeken zijn besproken, wordt juryleden de mogelijkheid geboden om boeken die in eerste instantie niet ter tafel zijn gekomen alsnog te bespreken; juryleden kunnen een pleidooi houden. Daarna worden de boeken die door de schaduwjury zijn verkozen ook op tafel gelegd; het betrokken jurylid verlaat de kamer, de anderen bespreken de boeken. Uiteindelijk worden uit alle boeken die op tafel liggen maximaal 33 boeken gekozen. De jury's bekijken de combinatie van ontwerp, druk- en bindtechniek en opdrachtgeverschap; bij dit laatste element worden de verschillen in budgetten en doelgroepen meegewogen. Bij de studentenjury is geen sprake van een schaduwjury; zij bekijken alle boeken. Zij hebben dit jaar 30 boeken uitgekozen.

De selectie van de vakjury is te zien op: <https://debestverzorgdeboeken.nl/nl/boeken/>

De selectie van de studenten is te zien op: <http://www.bestverzorgdeboeken-studentenselectie.nl/>

In totaal zijn er 13 boeken die zowel door de vakjury als de studentenjury zijn verkozen.

Internationale competitie: Nederland heeft de twee beste boeken van de wereld

In de internationale competitie Best Book Design from all over the World (georganiseerd door Stiftung Buchkunst, Frankfurt/Leipzig) deden dit jaar 30 landen mee en meer dan 500 boeken zijn beoordeeld: Nederland scoorde goed.

- Een van de vijf bronzen medailles ging naar *Architectures of Dismantling and Restructuring*, uitgegeven door Lars Müller Publishers; hoofdredactie: Kirsten Marie Raahuage et al.; ontwerp Joost Grootens, Dimitri Jeannotat; productie: Marjeta Morinc (lithografie), Wilco Art Books.
- Een Eervolle Vermelding ging naar *Capturing Nature*, uitgegeven door Zucker Art Books (USA); auteurs: Matthew Zucker, Pia Östlund; ontwerp: Haller Brun; productie: robstolk®.

Catalogus - vakjury

Ontwerp

Na de beoordeling en de selectie maken de jury's een juryrapport dat uit twee gedeeltes bestaat: een inleiding waarin vooral ingegaan wordt op trends en ontwikkelingen van afgelopen jaar, gevolgd door 33 korte teksten die de argumentatie weergeven. Bij de vakjury zijn de teksten geschreven door jurylid én kunstrecensent Sarah van Binsbergen. Bij de studentenjury schrijven alle leden een gedeelte dat vervolgens met elkaar wordt besproken. De technische gegevens – altijd een zeer gewaardeerd onderdeel van de catalogus (vooral bij ontwerpers) – worden opgegeven door de inzenders maar tot op de laatste komma gecontroleerd door Esther Krop en Maud van Rossum (van de voormalige Monsterkamer).

Dit jaar tekende de Japanse ontwerpster Akiko Wakabayashi, die al lange tijd in Nederland woont en werkt, voor de catalogus. Zij heeft haar ontwerp gebaseerd op het idee dat een boek door iemand in handen gehouden wordt. Er is een fysieke interactie tussen het boek en het menselijk lichaam. Als fotografie heeft zij gekozen voor het werk van Marie Déhé, die goed is in het weergeven van interacties tussen mensen en objecten. Haar foto's ademen warmte en zachtheid uit en geven alledaagse situaties weer maar dan verrassend in beeld gebracht. De focus ligt op het boek. De bindwijze die Wakabayashi koos is Wire-o, maar zij heeft bewust in het midden van de 'ringband' een opening gehouden zodat je het boek makkelijk en goed kunt vasthouden. Ook een uiting van het centrale concept. De catalogus

heeft een drie-delige structuur: in 'praten over het boek' worden de juryrapporten getoond, in 'ontmoet het boek' zie je het boek in zijn totaliteit en in 'open het boek' krijg je inzag in het binnenwerk. Als papier heeft de ontwerpster gekozen voor het nieuwe Emotion Touch (Igepa), in eerste instantie omdat de naam uitstekend bij haar idee paste en uiteindelijk natuurlijk omdat dit papier het beste haar idee tot uitdrukking bracht.

Gezamenlijke productie

Aan de catalogus hebben 7 drukkers (Drukkerij Tielen, NPN drukkers, Pantheon, RaddraaierSSP, robstolk®, Wilco Art Books, Zwaan Lenoir) gewerkt; het bindwerk is verzorgd door binderij Agia. Het papier is geleverd door Igepa. Alle partijen zijn lid van KVGO.

Ode aan het boek

Het is inmiddels een mooie traditie ge worden: ieder jaar krijgt iemand (binnen of juist buiten het vak) de opdracht om een liefdesverklaring aan het boek te schrijven die opgenomen wordt in de catalogus. Eerdere jaren hebben meegewerkt: Irma Boom, cabaretier Vincent Bijlo, radiopresentator Ruud de Wild (kind uit een drukkersfamilie), dichter Tsead Bruinink en schrijver Abdelkader Benali. Dit jaar gaf kunstenaar Natasja Kensmil haar visie op het boek. Kensmil kreeg in 2021 de Johannes Vermeer Prijs toegekend, de Nederlandse staatsprijs voor de kunsten.

Boeken 'gebruik' ik: ik blader, zoek, kijk en lees erin. Als schilder heb ik een onderzoekende manier van werken. Wanneer ik met een schilderij begin sporen boeken mij aan, ze zijn mijn bakens tijdens mijn zoektocht. Ze liggen in mijn atelier, op tafel, op de grond; soms maanden, soms jaren. Ik gebruik ze intensief, ze raken beschadigd, worden vies, vallen soms uit elkaar. Ik behandel ze niet eerbiedig, maar mijn liefde voor ze is groot.

Info catalogus: ISBN 9789083173832, verkoopprijs € 35. Distributie: Ideabooks, Amsterdam.

Catalogus - studentenjury

De studentencatalogus is ontworpen door Jeanne Gironde (Frankrijk) van de Gerrit Rietveld Academie. Zij maakte eveneens onderdeel uit van de studentenjury. Het papier is geleverd door Igepa, drukkerij Tielen heeft gedrukt en het bindwerk is verzorgd door Binderij Patist.

Ook ontwerper Gironde heeft de interactie tussen het boek en het lichaam als uitgangspunt genomen. Ze heeft op slimme wijze de Japanse bindwijze toegepast: het officiële portret van het boek en het juryrapport per boek is aan 'de buitenzijde' van het dubbelgevouwen papier te zien. Als je de geperforeerde rand openscheurt kun je fragmenten van de gevoerde discussie lezen. Een mooi spel tussen het product van de jury zoals dat de buitenwereld in gaat (portret en rapport) en datgene wat zich normaal gesproken achter gesloten deuren afspeelt (getranscribeerde audiofragmenten van de discussie).

Exposities in binnen – en buitenland

De expositie in het Stedelijk Museum start dit jaar op zaterdag 30 september en blijft – voor het eerst – drie maanden lang staan. De selectie is dit jaar in Nederland nog te zien bij Museum Huis van het Boek in Den Haag. In voorjaar 2024 stellen grafisch museum GRID in Groningen en de Jan van Eyck Academie in Maastricht de selectie tentoon.

The selectie is geëxposeerd in Seoul in Zuid-Korea en op de Tokyo Art Book Fair. Op dit moment lopen er contacten met Denemarken, Italië en China. In december kunnen boekliefhebbers in de grote openbare bibliotheek in Wenen – inmiddels een zeer trouwe partner – zich verdiepen in de selectie. Deze boeken reizen daarna door naar de bibliotheek in Dornbirn (Oostenrijk).

Bij de meeste exposities wordt gebruikgemaakt van de inhoudelijke introductiefilm (10 minuten) die we vorig jaar hebben kunnen realiseren. Daarin wordt vooral het collectieve karakter van De Best Verzorgde Boeken getoond. Aan het woord zijn Astrid Vorstermans (ex-jurylid én uitgever), Freek Kuin (ex-jurylid én drukker), Mariska Bijl (lithograaf), Thomas Castro (ex-jurylid, ontwerper én curator Stedelijk Museum) en Rickey Taks (conservator Huis van het Boek, waar de collectie is gearhiveerd).